

СУТНІСТЬ ТА ДЕЯКІ ОБЛІКОВІ АСПЕКТИ ВИТРАТ НА ЯКІСТЬ ПРОДУКЦІЇ

© 2015 ПОЛІЩУК О. Т.

УДК 657.471(045)

Поліщук О. Т.

Сутність та деякі облікові аспекти витрат на якість продукції

Головною метою статті є визначення сутності та структури витрат на якість продукції в системі управління якістю, дослідження класифікації витрат на якість, виходячи з цілей обліку та порядку відображення в системі бухгалтерських рахунків задля достовірності і своєчасності інформаційного забезпечення управлінської ланки. У статті розглянуто сутність витрат на якість з урахуванням наукового здобутку вчених-дослідників та запропоновано власний підхід до трактування даної категорії. Досліджено структурні елементи витрат на якість та систематизовано їх класифікацію. Для цілей бухгалтерського обліку запропоновано класифікувати витрати на якість, виходячи з основних господарських процесів, що відбуваються на підприємстві. Розглянуто теоретичні та методологічні підходи до обліку витрат на якість як основи інформаційного забезпечення надійності системи управління якістю. Запропоновано методіку обліку витрат на якість, які виникають у процесах постачання, виробництва та реалізації продукції. Узагальнено відповідні висновки та визначено основні напрями подальших досліджень обліково-аналітичного забезпечення системи управління якістю.

Ключові слова: витрати, витрати на якість, система управління якістю, облік витрат на якість

Рис.: 1. **Бібл.:** 10.

Поліщук Олена Тимофіївна – кандидат економічних наук, доцент, кафедра бухгалтерського обліку, Вінницький торговельно-економічний інститут Київського національного торговельно-економічного університету (вул. Соборна, 87, Вінниця, 21050, Україна)

Email: Brovkoelen@yandex.ru

УДК 657.471(045)

UDC 657.471(045)

Поліщук Е. Т. Сущность и некоторые учетные особенности расходов на качество продукции

Polishchuk O. T. The Essence and Some Accounting Aspects of Product Quality Expenses

Главной целью статьи является определение сущности и структуры затрат на качество продукции в системе управления качеством, исследования классификации затрат на качество, исходя из целей учета и порядка отражения в системе бухгалтерских счетов для достоверности и своевременности информационного обеспечения управленческого звена. В статье рассмотрена суть затрат на качество с учетом научного наследия ученых-исследователей и предложен собственный подход к трактовке данной категории. Исследованы структурные элементы затрат на качество и систематизирована их классификация. Для целей бухгалтерского учета предложено классифицировать затраты на качество, исходя из основных хозяйственных процессов, происходящих на предприятии. Рассмотрены теоретические и методологические подходы к учету затрат на качество как основе информационного обеспечения надежности системы управления качеством. Предложена методика учета затрат на качество, которые возникают в процессах снабжения, производства и реализации продукции. Сделаны соответствующие выводы и определены основные направления дальнейших исследований учетно-аналитического обеспечения системы управления качеством.

The primary objective of the article consists in determination of the substance and structure of product quality expenses in the quality control system, study of the classification of quality expenses based on the accounting purposes and the form of representation in the system of accounting records for the purpose of accuracy and timeliness of the information support of the management. The article discusses the essence of quality expenses taking into account existing research findings and proposes the author's own approach to interpretation of this category. The work studies the structural elements of quality expenses and systemizes their classification. For accounting purposes, it is proposed to classify quality expenses on the basis of principal economic processes occurring at the enterprise. The article also focuses on the theoretical and methodological approaches to accounting of quality expenses as the foundation of information support ensuring the reliability of the quality control system. The work proposes a methodology for accounting of quality expenses arising at the supply, production, and product sale stages. The study makes corresponding conclusions and determines the primary areas for further research into the accounting and analytical support of the quality control system.

Ключевые слова: расходы, затраты на качество, система управления качеством, учет затрат на качество

Keywords: expenses, quality expenses, quality control system, accounting of quality expenses

Рис.: 1. **Библ.:** 10.

Рис.: 1. **Библ.:** 10.

Поліщук Елена Тимофеевна – кандидат экономических наук, доцент, кафедра бухгалтерского учета, Винницкий торгово-экономический институт Киевского национального торгово-экономического университета (ул. Соборная, 87, Винниця, 21050, Украина)

Polishchuk Olena T. – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Department of Accounting, Vinnitsa Trade and Economic Institute of Kyiv National Trade and Economic University (vul. Soborna, 87, Vinnitsa, 21050, Ukraine)

Email: Brovkoelen@yandex.ru

Email: Brovkoelen@yandex.ru

Вступ. За сучасних ринкових умов серед основних вимог існування і розвитку підприємства є виробництво конкурентоспроможної продукції, що може бути реалізо-

вана як на вітчизняному, так і на зарубіжному ринку. Основні економічні закони підтверджують конкурентоспроможність продукції за умови відповідності та дотримання

взаємозв'язку між ціною і якістю продукції. Проте на сьогоднішній день це сполучення носить досить суперечливий характер, оскільки висока якість продукції поряд із підвищенням конкурентоспроможності, збільшенням обсягу продажів і зростанням частки ринку підприємства звичайно призводить до підвищення витрат, а отже, до росту цін або зниження рентабельності продукції.

Підвищення потреб споживачів до якості продукції зумовлює швидку реакцію підприємства на кон'юнктурні зміни та прийняття управлінських рішень у частині управлінню якістю продукції з метою зростання її конкурентоспроможності та підвищення іміджу підприємства. Саме налагодженість інформаційних потоків між системами бухгалтерського обліку та управління якістю надасть можливість вчасному та достовірному формуванню даних для прийняття рішень менеджерами всіх рівнів.

Впровадження обліково-аналітичного забезпечення управління витратами на якість передбачає формування інформаційного масиву про них з метою визначення шляхів мінімізації та оптимізації, але при цьому не погіршуючи якість виготовленої продукції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню питань сутності, класифікації витрат на якість та їх облікових аспектів присвячено роботи вітчизняних та зарубіжних вчених, серед яких праці: Ю. Бурдіна, Є. Карлика, В. Кислицина, Ф. Кросбі, В. Павлова, В. Пархоменка, М. Самогородської, І. Тимрієнко, А. Фейгенбаума, В. Фоміна, Т. Харламової, Дж. Х. Харрінгтона, Дж. Шанка, М. Шигуна та інших.

Відаючи належне науковим здобуткам вчених у дослідженнях сутності витрат на якість з економічної та управлінської точок зору, слід зазначити про відсутність єдиного підходу щодо структури витрат на якість для облікових цілей. Зазначене обумовило актуальність обраного дослідження та визначило цільову спрямованість у вирішенні даної проблематики.

Мета статті. Головною метою статті є визначення сутності та структури витрат на якість продукції у системі управління якістю, дослідження класифікації витрат на якість, виходячи з цілей обліку та порядку відображення в системі бухгалтерських рахунків для достовірності і своєчасності інформаційного забезпечення управлінської ланки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Перші згадки щодо якості продукції згадувались ще у III ст. до н. е. у працях Аристотеля, який за допомогою якості розмежовував предмети між хорошими (якісними) і поганими (неякісними) [5, с. 483].

Із збільшенням обсягів виробництва та попиту споживачів зросли вимоги до якості продукції, її значення та складових, що формують якість. Так, досліджуючи сутність витрат на якість, Е. Еременко у своїх працях трактує їх як вартісний вираз використаних у процесі господарської діяльності організації ресурсів з метою досягнення сукупності властивостей продукції, що характеризують її відповідність стандартам, умовам договорів і запитам споживачів [1].

Дотримуючись основної думки щодо відповідних специфічних характеристик продукції, Ю. Белік стверджує, що якість продукції являє собою сукупність властивостей

продукції, що обумовлюють її здатність задовольняти певні особисті і виробничі потреби відповідно до її призначення [2, с. 102].

Тобто поняття якості має включати певні характеристики і формувати такі властивості, які б задовольнили виробника та споживача продукції. Потреби споживача задовольняються в якості спожитої продукції та її підтвердженні, а потреби виробника – в оптимізації витрат виробництва, оцінки якості, можливості мінімізації та скорочення витрат на запобіжні заходи, пов'язані з дотриманням якості продукції, а саме – попередження та усунення дефектів тощо.

Отже, врахувавши систему потреб учасників виробництва та споживання продукції, можна стверджувати, що під витратами на якість необхідно розглядати витрати, які можуть бути віднесені безпосередньо до конкретного об'єкта витрат економічно доцільним шляхом (обліковий аспект), пов'язані з розробкою та впровадженням належної системи якості (управлінський аспект), а також технічними характеристиками продукції, які необхідні для її відповідності стандартам якості (технологічний аспект).

Якість продукції має задовольнити потребу споживачів, забезпечити надійність виготовленої продукції та при цьому оптимізацію витрат підприємства. Вказані характеристики якості формують вартісну величину продукції від процесу її виробництва до післяпродажного обслуговування, що у комплексному розумінні складає систему управління якістю (СМУ).

Система якості відіграє важливу роль у проведенні переговорів з реалізації продукції іноземним покупцям і замовникам, що вважають обов'язковою умовою наявності у виробника стандартів якості і відповідного документа, що підтверджує її. Ефективність СМУ досягається при оптимізації витрат на виготовлення продукції, її реалізації та за необхідності післяпродажного обслуговування.

Негативний досвід впровадження СМУ на вітчизняних підприємствах надав можливість вивчити основні причини даної ситуації.

До основних проблем, що ускладнюють процес впровадження та удосконалення системи управління якістю, можна віднести:

1. Метою розробки та впровадження системи є отримання сертифікату з підтвердження якості та відповідності продукції для зовнішніх користувачів, а не підвищення якості виготовленої продукції.
2. Недостатня кваліфікація уповноважених органів та персоналу для розробки та впровадження ефективних систем, внаслідок чого розроблена система не відповідає поставленим перед нею завданням (її функціональному призначенню).
3. Недостатня кваліфікація персоналу підприємства для підтримки системи в дієвому стані. Відсутність заходів щодо навчання персоналу. Відсутність положень та посадових інструкцій з дотримання якості.
4. Недостатня кількість грошових коштів для залучення консультантів, що розробляють та впроваджують СМУ, сертифікації системи уповноваженими органами, постійного навчання персоналу,

підтримки системи в дієвому стані, відслідковування новинок у даній сфері та впровадження їх у діяльності підприємства.

5. Нерозуміння сутності стандартів з якості та нерозуміння працівниками керівних посад застосування даних стандартів у практичній діяльності.
6. Неякісна робота органів з сертифікації.
7. СУЯ не має тісного і зворотного взаємозв'язку з іншими системами та підсистемами підприємства [7].

Підґрунтям для забезпечення, поліпшення та підтримки на високому рівні якості продукції є розробка, впровадження та постійне удосконалення ефективної, дієвої системи управління якістю, функціонування якої залежить від налагодження внутрішньокорпоративних зв'язків у технологічному процесі.

Для забезпечення нормальних умов рентабельної роботи потрібно, щоб готова продукція знаходилась у виробництві не менше того періоду, що необхідний для покриття витрат на її виготовлення та освоєння. Тому основне завдання менеджерів полягає у знайденні оптимального рішення виготовлення продукції, при якому процес виробництва, реалізації, дотримання якості на всіх етапах руху продукції забезпечується мінімально допустимими витратами, але при цьому задовольняється потреба споживача та досягається визначена ціль підприємства в отриманні прибутку, пошуку шляхів підвищення інвестиційної активності і привабливості.

Процес відновлення та вдосконалення продукції є досить трудомістким та затратним. Затрати на організацію виробничого циклу та системи управління якістю починають відшкодовуватися тільки після розробки та налагодження серійного випуску якісно- нової продукції. Тому, по суті, взаємозв'язок таких витрат складають загальні витрати на виготовлення і якість продукції.

З діючої методики обліку витрат відомо, що до витрат виробництва бувають прямі та непрямі витрати, які складають виробничу собівартість виготовленої продукції.

Витрати на якість являються витратами на вдосконалення властивостей продукції, або ж витрати на запобігання погіршення цих властивостей. До них доцільно віднести: витрати на оцінку якості, витрати на запобігання браку та погіршення якості, витрати на дотримання та контроль якості, витрати на оновлення та вдосконалення технологічного процесу підвищення якості, а також витрати на систему управління якістю.

Зазначене підтверджується дослідженнями відомого американського вченого Ф. Кросбі, який витрати, що пов'язані з якістю, розділив на дві групи, а саме: витрати на відповідність та витрати, пов'язані з невідповідністю [3, с. 15].

Децю розширений поділ витрат на якість у своїй праці зробив інший вчений А. Фейгенбаум, який розмежував витрати за такими ознаками: превентивні витрати – це витрати на попередження випуску продукції неналежної якості; витрати на оцінку якості; внутрішні втрати від невідповідної якості та зовнішні втрати від невідповідної якості, тобто вони можуть виникати у процесі використання готового виробу споживачем [9, с. 138].

Ефективність обліково-аналітичного забезпечення системи якості продукції, на нашу думку, досягається при розмежуванні витрат на якість по етапам руху готової продукції та з урахуванням основних господарських процесів, які вона проходить.

Тому пропонуємо визначити структуру витрат на якість продукції залежно від стадій господарського процесу:

- витрати на якість у процесі постачання;
- витрати на якість у процесі виробництва;
- витрати на якість у процесі реалізації.

У процесі постачання мають місце такі витрати, як: витрати на попереджувальні заходи, витрати на контрольно-вимірвальні операції, витрати на підтвердження якості матеріально-технічної бази, яка забезпечує виробництво.

На етапі виробництва можемо виділити такі витрати, як: витрати на удосконалення технології з метою підвищення якості продукції, витрати на запобігання браку, витрати на поліпшення якості, витрати на запобігання зниження якості продукції, витрати на систему управління якістю тощо.

Процес реалізації продукції включає такий склад витрат: витрати на підтвердження якості готової продукції, витрати на забезпечення заданого рівня якості, витрати на задоволення морального збитку споживачів у результаті споживання неякісної продукції. Отже, на нашу думку, саме запропоноване розмежування витрат на якість є основою їх облікового відображення та управління.

Розглянувши різні підходи до визначення та структури витрат на якість, нами було зроблено спробу узагальнити їх класифікацію, з метою повної систематизації ознак при вивченні їх видів.

Крім запропонованих видів витрат на якість, виходячи з основних господарських процесів, доцільно доповнити систему класифікаційних ознак такими:

1. Залежно від стадій виробничого процесу: витрати на підвищення якості, витрати на усунення дефектів, витрати на попереджувальні заходи, витрати на контрольно-вимірвальні операції.
2. Залежно від завершального циклу готової продукції та її придатності до кінцевого споживання: базові витрати, додаткові витрати.
3. За категоріями витрати на якість поділяються на такі: витрати на продукцію, витрати на техніку та технологію, витрати на систему управління якістю.
4. Залежно від очікуваних результатів: витрати на підтвердження якості, витрати на поліпшення якості,
5. За стадіями життєвого циклу: витрати на якість сировинно-технічної бази, витрати на якість під час виготовлення, витрати на якість у процесі реалізації.
6. Залежно від можливих понесених втрат (збитків): витрати на запобігання погіршення якості продукції, витрати на усунення браку, витрати від невідповідності продукції, витрати на відшкодування неякісної продукції.
7. За статтями витрат: оплата праці, відрухування, матеріальні витрати, амортизація та інші витрати.

Для повного вивчення сутності та структури витрат на якість виникає потреба подальшого дослідження таких витрат як об'єкти обліку, порядку його організації і методики відображення в системі бухгалтерських рахунків.

Передумовою організації обліку витрат на якість є визначення необхідних заходів, що забезпечить взаємозв'язок інформаційних потоків при формуванні даних.

Розділяючи систему заходів, запропоновану науковцем Н. Левченко [4], вважаємо за необхідне їх розділити, виходячи безпосередньо з етапів облікового забезпечення.

Так, на підготовчому етапі облікового забезпечення необхідно визначити підрозділ, відповідального за організацію обліку витрат на якість в цілому по підприємству, призначити відповідальних осіб за надання оперативної інформації по окремих елементах витрат, періодичності надання і користувачів інформації, здійснити розробку методів збору, обробки, аналізу й оптимізації витрат, а також можливих шляхів їх резервування. Провести вивчення і встановлення попередніх показників для невеликого підрозділу або однієї виробничої лінії для майбутнього застосування; у міру набуття досвіду роботи з системою витрат стане зрозуміло, які категорії і елементи витрат на якість слід додати або виключити, визначення джерел інформації, їх систематизація, налагодження документообороту між різними підрозділами підприємства. Включення питань якості та оцінки витрат на якість складовою частиною у всі схеми навчання та інструктажу; кожен працівник повинен зрозуміти із самого початку економічне значення якості і усвідомити, що досягнення і підтримка репутації за якістю життєвого важливе як для успіху самої організації, так і для кожного працюючого усередині неї, що є передумовою розробки посадових інструкцій та загального положення про дотримання якості продукції у відповідності до

міжнародних стандартів. Визначити єдине документальне оформлення та єдині форми внутрішньої управлінської звітності.

Організаційний етап облікового забезпечення передбачає визначення головної мети формування та функціонування облікового забезпечення якості продукції.

На даному етапі необхідно розмежувати поставлені завдання, виходячи з таких процесів: обліковий, виробничий, технологічний управлінський та збутовий. Це надасть можливість розмежувати рівень відпроцесі дотримання якості продукції в кожному із процесів. Необхідно здійснити вибір та дотримання методів оцінки витрат на якість з метою належного використання методів бухгалтерського обліку. Розробку та дотримання облікової політики в частині витрат підприємства, в тому числі витрат на якість, ефективність якої досягається чіткою структурою витрат на якість, що понесе підприємство під час виготовлення та реалізації нової конкурентоспроможної та якісної продукції. Первинне відображення витрат на якість в документах чіткої форми, які призначені для внутрішнього використання та їх рух цих документів в загальній схемі документообороту.

Крім цього, процес організації обліку витрат на якість визначається й іншими складовими (рис. 1.).

На етапі методичного облікового забезпечення формується загальна модель обліку витрат на якість в системі управління якістю, здійснюється її удосконалення на основі вже розробленого та узгодженого документального облікового забезпечення системи управління якістю. Визначається та здійснюється контроль якості продукції на всіх етапах її руху. Формується система рахунків бухгалтерського обліку, виходячи з особливостей обліку та потреб користувачів на всіх рівнях СМУ. Визначаються основні

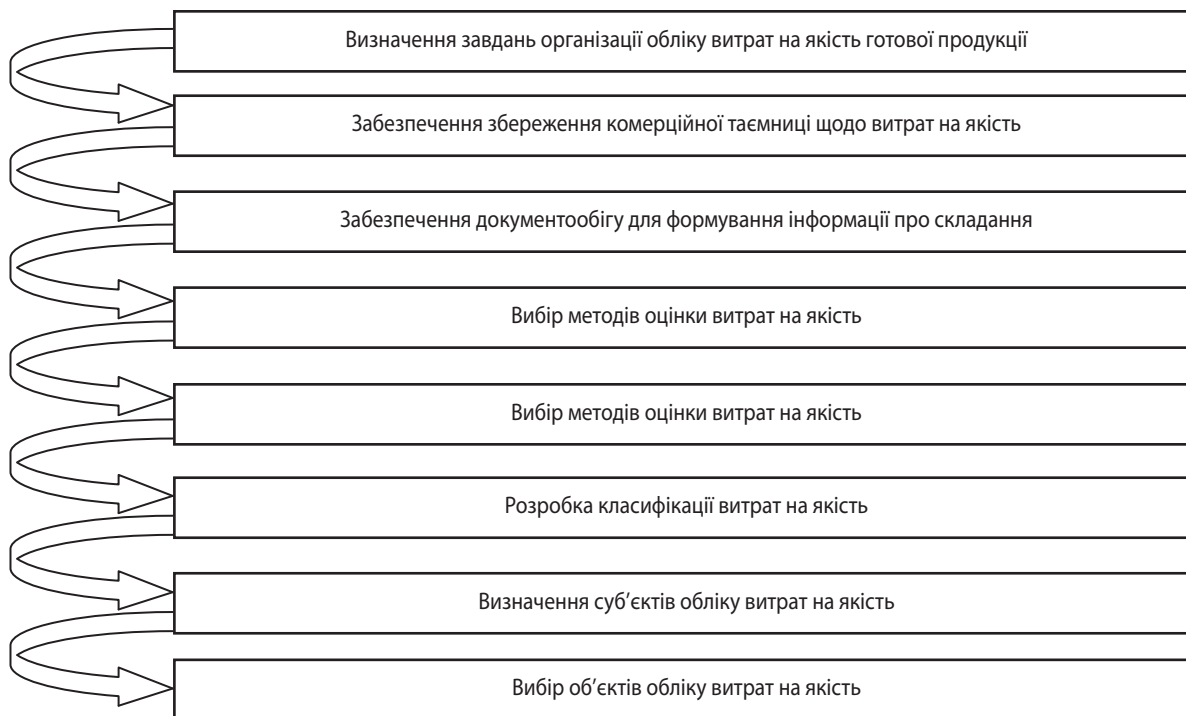

Рис. 1. Процес організації обліку витрат на якість готової продукції [4]

напрями та здійснюється побудова алгоритмів постійного удосконалення облікового забезпечення, виходячи з потреб управління.

Узагальнюючий етап облікового забезпечення передбачає складання визначених форм звітності, що деталізує витрати на якість. Звіти повинні бути складені в одному стилі з іншими видами фінансової та нефінансової управлінської звітності, бути релевантним цілям бізнесу і давати адресатові достатній обсяг інформації.

Реалізація перерахованого комплексу заходів вимагає значних зусиль та часу і надалі може бути використана для перебудови всієї системи обліково-аналітичної діяльності на підприємстві.

Визначення завдань обліку витрат на якість спрямоване для задоволення загальних потреб зацікавлених користувачів. Щодо управлінського обліку, то він формує інформацію про витрати на якість поточного і стратегічного характеру за напрямками політики в області якості, за ланками ланцюжка цінностей, а також про витрати (прибуток) від впровадження заходів щодо вдосконалення якості [8]. Цілковито виправдано, що сучасні умови господарювання вимагають створення тісних взаємопов'язаних зв'язків між системою бухгалтерського обліку та системою управління якістю, що потребує формування нових вимог до внутрішніх та зовнішніх інформаційних потоків. Чітке розмежування та визначення рівня відповідальності допоможе здійснити налагодженість та координацію інтеграційних систем у стратегічному управлінні підприємством. Запропонований поділ методичних інструментів обліково-аналітичного забезпечення системи управління дозволить встановити перелік методів систематичного формування взаємопов'язаних складових частин облікового забезпечення.

Вважаємо за доцільне детальніше розглянути методичне відображення інформації про витрати на якість, здійснивши її групування в системі рахунків бухгалтерського обліку.

Вивчаючи дослідження методики обліку витрат на якість різними вченими, доцільно зосередити увагу на найбільш вагомим працях. Так, І. Тимрієнко пропонує обліковувати витрати на підвищення якості продукції загальною сумою на рахунку 23 «Виробництво» [8]. Тобто вважати такі витрати складовими процесу виробництва. Пархоменко В. вважає, що не доцільно вести облік витрат на якість на окремому збірно-розподільчому рахунку, оскільки це лише призведе до збільшення кількості синтетичних рахунків і відповідно до збільшення обсягу облікової роботи. Вчений вважає, що доречно для цього буде вести аналітичний облік на рахунках витрат в розрізі «Витрати на якість» [6].

Іншої точки зору дотримується науковець О. Фомін, яка для обліку витрат кожного процесу пропонує відкрити рахунки і субрахунки різних рівнів, на яких нагромаджуватиметься інформація щодо вартості процесів, переділів, статей калькуляції і відхилень за видами продукції (рахунок «Основне виробництво» субрахунок «Процес»), у тому числі витрат на якість (рахунок «Основне виробництво» субрахунок 2 «Витрати на якість»). Тобто групування витрат на якість здійснюється в межах будь-якого процесу

і в розрізі аналітичних рахунків другого порядку до рахунку «Витрати на якість»: 20.2.1. Витрати на забезпечення якості, 20.2.2. Витрати на підвищення якості, 20.2.3. Витрати від невідповідностей цілям управління і потреб в інформації для аналізу витрат і відхилень, якості процесів та їх впливу на якість напівфабрикатів, ефективності і відповідності внутрішнім стандартам якості [10].

З метою скорочення затрат облікового процесу, але при цьому не порушуючи надійності і достовірності в інформаційному забезпеченні, пропонуємо вести облік витрат на якість відповідно до стадій (процесів) діяльності підприємства: постачання – виробництво – реалізація. Першочергово необхідно здійснити накопичення витрат на забезпечення якості продукції в межах робочого плану рахунків на субрахунку рахунку 39 «Витрати майбутніх періодів» з наступним їх списанням, виходячи з господарських процесів. Витрати на якість у процесі постачання – це витрати на якість сировинної бази тощо доцільно обліковувати на субрахунку 2010 «Витрати на якість у процесі постачання», щодо процесу виробництва, то виникає необхідність деталізації рахунку 23 по субрахункам 231 «Виробництво продукції» та 232 «Витрати на якість у процесі виробництва» та рахунку 91 по субрахункам 911 «Загальновиробничі витрати» та 912 «Витрати на якість у процесі обслуговування виробництва», а на стадії реалізації продукції необхідно рахунок 93 деталізувати по субрахункам 93 «Витрати на збут» та 932 «Витрати на якість у процесі збуту».

Зазначена методика обліку витрат на якість надасть можливість визначити момент виникнення витрат, здійснити контроль та аналіз задля запобігання витрати споживчих властивостей чи погіршення якості продукції до завершення повного виробничого циклу, що сприятиме підвищенню конкурентоспроможності виготовленої продукції та збереження іміджу підприємства.

Висновки. За результатами проведеного дослідження з метою організації та впровадження належної системи управління якістю продукції визначено структуру витрат на якість, систематизовано та удосконалено їх класифікацію. Ефективність системи управління якістю досягається надійністю обліково-аналітичного забезпечення на всіх етапах збору та підготовки інформації. Це надало змогу розглядати основні завдання СМУ з урахуванням методичного інструментарію бухгалтерського обліку та запропонувати методику обліку витрат на якість.

Щодо основних напрямів подальших досліджень, то доцільно зосередити увагу вчених на розробці спеціального документального оформлення таких операцій та формування управлінської звітності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Еременко Е. С. Внутренний контроль затрат на качество продукции спиртовой промышленности : автореф. дис. ... канд. экон. наук / Е. С. Еременко. – Новосибирск, 2007. – 25 с.
2. Краткий экономический словарь / Под ред. Ю. А. Белика и др. – 2-е изд., доп. – М. : Политиздат, 1989. – 399 с.
3. Кросби Ф. Б. Качество и Я / Ф. Б. Кросби ; [пер. с англ. А. В. Денисова]. – М. : Стандарты и качество, 2008. – 263 с.

4. Левченко Н. М. Фінансування витрат на якість продукції / Н. М. Левченко, І. Ю. Дунець [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1347>

5. Новейший философский словарь. – 3-е изд. исправл. – Минск : Книжный дом, 2003. – 1280 с.

6. Пархоменко В. М. Бухгалтерський облік, внутрішній контроль і економічний аналіз витрат на поліпшення якості продукції: проблеми теорії та методології : монографія / В. М. Пархоменко. – Житомир : ЖДТУ, 2010. – 560 с.

7. Поліщук О. Т. Сутність витрат в системі управління якістю продукції / О. Т. Поліщук [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.vtei.com.ua/konfa/1/7.pdf>

8. Тимрієнко І. Ю. Управлінський облік витрат на якість продукції: концептуальний підхід, теорія і практика / І. Ю. Тимрієнко [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://eztuir.ztu.edu.ua/1916/1/23.pdf>

9. Фейгенбаум А. Контроль качества продукции / А. Фейгенбаум ; [сокр. пер. с англ.]. – М. : Экономика, 1986. – 163 с.

10. Фоміна О. В. Учет и анализ затрат в системе обеспечения качества продукции молокоперерабатывающих организаций АПК : дис. ... канд. экон. наук : 08.00.12 / О. В. Фоміна. – М., 2007. – 260 с.

REFERENCES

Eremenko, E. S. "Vnutrenniy kontrol zatrat na kachestvo produktsii spirtovoy promyshlennosti" [Internal cost control on product quality alcohol industry]. avtoref. dis. ... kand. ekon. nauk, 2007.

Feygenbaum, A. Kontrol kachestva produktsii [Product quality control]. Moscow: Ekonomika, 1986.

Fomina, O. V. "Uchet i analiz zatrat v sisteme obespecheniya kachestva produktsii molokopererabatyvaiushchikh organizatsiy APK" [Accounting and Cost Analysis system to ensure product quality dairy agribusiness organizations]. dys. ... kand. ekon. nauk : 08.00.12, 2007.

Kratkiy ekonomicheskiy slovar [Brief Dictionary of Economics]. Moscow: Politizdat, 1989.

Krosbi, F. B. Kachestvo i Ya [Quality and Me]. Moscow: Standarty i kachestvo, 2008.

Levchenko, N. M., and Dunets, I. Yu. "Finansuvannya vytrat na yakist produktsii" [Financing costs on product quality]. <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1347>

Novyshiyy filosofskiy slovar [Newest Philosophical Dictionary]. Minsk: Knizhnyy dom, 2003.

Parkhomenko, V. M. Bukhhalterskiy oblik, vnutrishniy kontrol i ekonomichniy analiz vytrat na polipshennia yakosti produktsii: problemy teorii ta metodolohii [Accounting, internal controls and economic cost analysis to improve product quality: problems of theory and methodology]. Zhytomyr: ZhDTU, 2010.

Polishchuk, O. T. "Sutnist vytrat v systemi upravlinnia yakistiu produktsii" [The essence of the costs in the system of quality control]. <http://www.vtei.com.ua/konfa/1/7.pdf>

Tymriienko, I. Yu. "Upravlinskiy oblik vytrat na yakist produktsii: kontseptualnyi pidkhid, teoriia i praktyka" [Management accounting costs for quality products: the conceptual approach theory and practice]. <http://eztuir.ztu.edu.ua/1916/1/23.pdf>